

"De Mispel", een natuurmonument in overweging

E. Stapelveld

Natuurbeschermingsconsulent Staatsbosbeheer in Noord-Brabant

Inleiding

De toenmalige Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk heeft bij besluit van 5 juli 1982 de aanwijzing van het gebied "Mispelendse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen" als beschermd natuurmonument in overweging genomen. Dit besluit (waarbij tevens is bepaald dat de rechtsgevolgen, die de Wet aan de aanwijzing als beschermd natuurmonument verbindt, terstond in werking treden) is gebaseerd op art. 8 van de Natuurbeschermingswet (1968).

Met een dergelijke "overwegingsbeschikking" wordt de – in de wet nader omschreven – procedure tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument in gang gezet. Deze procedure waarvoor ongeveer een jaar nodig is, omvat onder meer de berichtgeving aan eigenaren, gemeentebesturen, waterschappen en adviescolleges, de ter inzage legging van de desbetreffende stukken door de betrokken gemeenten en de bekendmaking daarvan, alsmede de regels voor het geven van reacties. Termijnen zijn aangegeven waarbinnen belanghebbenden hun gevoelens omtrent de in overweging zijnde aanwijzing schriftelijk kenbaar kunnen maken aan Gedeputeerde Staten. De ontvangen schrifturen gaan – vergezeld van de beschouwingen van G.S. terzake – naar de Minister, die tevens advies inwint bij de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie. Binnen een jaar na de "overwegingsbeschikking" gaat de Minister al dan niet tot aanwijzing over. Op overeenkomstige wijze worden belanghebbenden ingelicht en wordt de beschikking kenbaar gemaakt.

De procedure (art. 8, 9 en 10 van de Natuurbeschermingswet) is voor "de Mispel" dus door de overwegingsbeschikking op 5 juli 1982 van start gegaan. Gebleken is dat vele belanghebbenden van de mogelijkheid gebruik hebben gemaakt om hun gevoelens schriftelijk kenbaar te maken. Al deze geschriften zijn momenteel in behandeling bij het Ministerie (thans door de gewijzigde departementale indeling: Landbouw en Visserij) en worden bij de besluitvorming betrokken.

Er zijn instemmende reacties ontvangen, ook van

boseigenaren, maar veel reacties zijn zeer kritisch en afwijzend ten aanzien van toepassing van de Natuurbeschermingswet voor dit gebied. De bezwaren richten zich vooral tegen het opnemen van bos en/of landbouwgrond in de aanwijzing. Ik kom hierop nog terug.

Voorgeschiedenis

Eerst wil ik enig inzicht geven in een stukje voorgeschiedenis, in wat er aan de "overwegingsbeschikking" van de Minister is voorafgegaan. Vervolgens zal ik aandacht geven aan de beschikking en bijbehorende toelichting en daarna aan enkele van de belangrijkste ingebrachte bezwaren. Lang vóór de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet beschikte de overheid reeds over een instrument om waardevolle natuur- en landschapsgebieden in het kader van de ruimtelijke ordening althans enige bescherming te geven. Ik bedoel de zogenaamde "meldingsgebieden" van de Rijksplanologische Dienst. Dat betrof de gebieden die van zodanig belang werden geacht uit een oogpunt van natuur en landschap, dat voorgenomen werken eerst moesten worden gemeld, zodat een afdoende afweging kon plaatsvinden. De Minister kon bezwaar maken tegen een voorgenomen werk óf voorwaarden daaraan verbinden. De gebieden waarvoor die meldingsplicht gold waren opgenomen in provinciale lijsten (met bijbehorend kaartmateriaal), eerst een "voorlopige", later een "definitieve" lijst.

De "meldingsplicht" voor de op de lijst voorkomende gebieden zou binnen 5 jaar na de inwerkingtreding van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (1965) vervangen moeten zijn door adequate bestemmingen met bijbehorende bepalingen. Alhoewel de nieuwe bestemmingsplannen vooral in die beginfase maar niet van de grond kwamen en goede bestemmingsplannen voor de voormalige meldingsgebieden in het algemeen pas veel later tot stand kwamen, is aan die periode van 5 jaar de hand gehouden. De meldingsplicht kwam dienvolgende op 1 augustus 1970 te vervallen. Veelal hebben de gemeenten in die tijd wel voorbereidingsbesluiten genomen, die (mede) betrekking hadden op die meldingsgebieden. Door middel van een adequaat

aanlegvergunningenstelsel was dan in ieder geval voorlopig voorzien in de vervanging van de meldingsplicht.

Vrijwel het hele gebied waarvoor thans de aanwijzing tot beschermd natuurmonument in overweging is, was indertijd geplaatst op de definitieve lijst van meldingsgebieden voor Noord-Brabant (en wel onder de nummers 110 en 123). Het meldingsgebied strekte zich, met name in westelijke richting, nog veel verder uit.

In het "facet-streekplan voor natuurschoon en recreatiegebieden" dat Noord-Brabant in het begin van de zeventiger jaren kende stond het natuurmonument aangeduid als "Natuurschoon en Recreatiegebied I", zijnde de hoogste waardering. In het vigerende streekplan Midden- en Oost Brabant heeft het overgrote deel de aanduiding "natuurgebied". Het provinciale beleid is derhalve gericht op behoud en/of ontwikkeling van de kwaliteiten als natuurgebied. Van belang is ook te vermelden dat in de toelichting op het Streekplan staat dat het provinciaal bestuur zal bevorderen dat de natuurbeschermingswet op de in het streekplan als "natuurgebied" aangeduide terreinen van toepassing zal worden verklaard.

Het natuurmonument maakt voorts deel uit van een "grote landschapseenheid" (Structuurschema natuur en landschapbehoud, 1981). Het beleid met betrekking tot grote landschapseenheden is gericht op de instandhouding van het algehele karakter van het gebied, op de instandhouding van de samenhang tussen de te onderscheiden ruimtelijke eenheden daarbinnen en op het behoud van de ecologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden van die ruimtelijke eenheden afzonderlijk. Daarnaast geeft het genoemde structuurschema de Reusel aan als "Biologisch of geomorfologisch waardevolle beek".

Met betrekking tot de bestemmingsplannen is de situatie niet op eenvoudige wijze in kort bestek weer te geven, omdat de aanwijzing betrekking heeft op grondgebied van zes gemeenten (Hooge en Lage Mierde, Oost-West-Middelbeers, Bladel en Netersel, Hoogeloon, Diessen en Hilvarenbeek) die verschillende indelingen in de bestemmingscategorieën en bijbehorende gebruiksbepalingen hanteren. Behalve Hilvarenbeek hebben alle genoemde gemeenten een vigerend bestemmingsplan voor het gebied. Zij hebben aan verreweg het grootste deel de bestemming "natuurgebied" gegeven, ook aan de beekdal-bossen en de hoger gelegen naaldhoutbossen voorzover gelegen binnen de in overweging zijnde aanwijzing. Dat geldt óók voor grotere naaldhout-complexen op de Neterselse heide, tussen de Flaas en de Stroom en voor de populierenbossen langs de Beerze. Enkele kleinere bosgedeelten in het zuidwesten en noordoosten (resp. gemeente Hooge en Lage Mierde en gemeente Oost-West-Mid-

delbeers) hebben de bestemming "bosgebied". De agrarische enclaves hebben – afhankelijk van de gemeente waarin ze gelegen zijn – verschillend benoemde bestemmingen, waarin altijd de natuurwetenschappelijke waarde en agrarisch gebruik hand in hand gaan.

De gemeente Hilvarenbeek heeft momenteel een bestemmingsplan in voorbereiding. Het ontwerp is in vooroverleg. Dit ontwerp-plan geeft in grote lijnen hetzelfde beeld als dat van de andere gemeenten, met dien verstande echter dat de bestemming "natuurgebied" zich beperkt tot het Reuseldal en er naar verhouding meer bos tot "bosgebied" is bestemd.

In het begin van de zeventiger jaren werd het voorbereidende werk voor aanwijzingen als beschermd natuurmonument opgedragen aan de Natuurbeschermingsconsulenten bij het Staatsbosbeheer. In die tijd werd gedacht aan een veel groter aantal aanwijzingen per jaar dan later realiseerbaar bleek. Voor de provincie Noord-Brabant werd in 1972, in overleg met de inspecteur Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer een eerste lijst opgesteld van gebieden die in aanmerking kwamen voor aanwijzing als beschermd natuurmonument. De selectie voor die lijst was enerzijds gebaseerd op de natuurwaarde van het desbetreffende gebied ("terreinen en wateren, welke van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon of om hun natuurwetenschappelijke betekenis"), anderzijds op de relatieve probleemloosheid, waarbij gedacht werd aan gebieden die bijvoorbeeld planologisch of in ruilverkavelingsplannen al "erkend" waren als belangrijke natuurgebieden. De aanwijzing, zo werd verwacht, zou in die gevallen als het ware een bevestiging zijn van een reeds bestaande erkenning of oude afspraken, waardoor een aanwijzing sneller en probleemloos zou kunnen verlopen.

Op die eerste lijst (1972) kwam het onderhavige gebied reeds voor. De hoge natuurwaarde is in de "overwegingsbeschikking" met bijbehorende toelichting omschreven. De omstandigheid dat het gebied voorheen meldingsgebied was en later – in het facetstreekplan – de hoogste waardering kreeg, gaf aan dat de natuurwaarde ervan werd onderkend. Een en ander heeft toen geleid tot een voorstel tot rangschikking onder de Natuurbeschermingswet, dat in 1973 door de hoofdingenieur-directeur voor de landinrichting, werd toegezonden aan de directeur van het Staatsbosbeheer. De omgrenzing van het toen voorgestelde gebied is (nagenoeg) dezelfde als die van het ministeriële besluit van 5 juli 1982. Het voorstel van 1973 is in verband met prioriteitstelling door het Ministerie van C.R.M. niet verder behandeld, heeft althans toen niet tot aanwijzing geleid.

Nadat de betreffende afdeling in 1981 versterking heeft gekregen is het (9 jaar oude) voorstel opnieuw

opgepakt. Het is geactualiseerd, waarbij vooral de toelichting uitvoeriger is geworden.

Het besluit van de Minister van C.R.M. van 5 juli 1982, waarbij de aanwijzing in overweging is genomen heeft, was een lange (10 jaar) ambtelijke voorgeschiedenis.

Opgemerkt dient te worden, dat voor een klein deel van het "natuurmonument in overweging", te weten het deel van "de Utrecht", sinds 1980 een beheersplan viageert. In overleg met het Staatsbosbeheer is dat beheersplan opgesteld in het kader van de bos- en natuurbijdrage. In dat beheersplan wordt de natuurwetenschappelijke waarde van vele, belangrijke delen onderkend. Bij de doelstelling is opgenomen dat alle beheersmaatregelen gericht moeten zijn op het behoud van de waarde van deze terreinen.

De overwegingsbeschikking

Na te hebben aangegeven wat er zoal aan de "overwegingsbeschikking" is voorafgegaan, wil ik nu op het besluit zelf ingaan, waarbij uiteraard ook de bijbehorende toelichting is betrokken.

De Minister begint met de overweging dat het onderhavige gebied van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn "natuurwetenschappelijke betekenis", en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1 van de Natuurbeschermingswet.

Er volgt een globale aanduiding van de verschillende terreintypen en de aandacht wordt onder meer gevestigd op de grote verscheidenheid in reliëf, bodem, grondwaterstanden en voedselrijkdom. Gewezen wordt op de vroeger algemene, maar thans zeldzame combinatie van heidevelden en aangrenzende beekdalen.

Het besluit omvat een uitgebreide opsomming van alle kadastrale percelen die betrokken zijn bij de overweging tot aanwijzing als beschermd natuurmonument en het geeft aan dat de rechtsgevolgen onmiddellijk ingaan. Bij het besluit behoort een uitvoerige toelichting en een kaart.

In de toelichting wordt het natuurmonument beschreven als een ca. 900 ha groot gebied van uitgestrekte heidevelden met verschillende (grote) vennen en aangrenzende bossen, gelegen tussen beekdalen. Aan de westflank is dat het beekdal van de Reusel en de Stroom, die in het landgoed Wellenseind tezamen vloeien. Vandaar meandert de Reusel door de "Hertgang", een gedeelte van het landgoed "De Utrecht". De oostflank van het natuurmonument wordt gevormd door het beekdal van de Groote Beerze. In dit deel van het gebied is sprake van een fraaie afwisseling van opgaand loofbos, graslandpercelen, singels, hakhout, broekbos en heide. In het beekdal worden oude afgesneden meanders aangetroffen.

De verscheidenheid aan terreintypen en de vele overgangen daartussen leiden tot een grote soortenrijkdom in dit natuurmonument, zowel wat flora als fauna betreft.

Het heidegebied vertoont een grote variatie in reliëf en grondwaterstand. In de vochtige en natte gedeelten komen vegetaties van het dopheideverbond voor met soorten als moeraswolfsklauw, klokjesgentiaan, kleine en ronde zonedauw, witte en bruine snavelbies, beenbreek, moerashertshooi, veenbies, blauwe zegge, veelstengelige snavelbies en stekelbrem. De droge gedeelten zijn gekenmerkt door struikheide-gezelschappen. Plaatselijk komt opslag van grove den en berk voor. Hier en daar worden gagelstruwelen aangetroffen.

De vennen in het heidegebied zijn in het algemeen matig voedselarm (mesotroof). De eutrofiëring wordt goeddeels veroorzaakt door een kokmeeuwenkolonie. Als gevolg daarvan zijn er grote riet- en pitrusvelden ontstaan. Eén van de vennen is nog zeer voedselarm. Daar worden nog soorten aangetroffen als oeverkruid, veelstengelige waterbies en vlottende biezen.

De hooggelegen voedselarme gronden met heide en naaldbossen gaan in westelijke richting over in de laaggelegen, relatief voedselrijke gronden met beekbegeleidende bossen en graslanden in het dal van de Reusel en de Stroom. De beekbegeleidende bossen bestaan voor een belangrijk deel uit opgaand eiken- en beukenbos met een soortenrijke ondergroei, waarin onder meer dalkruid, bosviooltje, veelbloemige salomonszegel, grootbloemmuur, maagdenpalm en bosanemoon. Plaatselijk wordt eizenbroekbos aangetroffen. Op enkele verlaten graslanden langs de beek zijn populieren geplant.

Het beekdal van de Groote Beerze is veel meer door de mens beïnvloed, waardoor er sprake is van een sterke afwisseling van gras- en bouwland, opgaand bos, broekbos en hakhout.

Het is welhaast vanzelfsprekend dat een dergelijk gevarieerd gebied, ook in faunistisch opzicht zeer rijk is. Het meest is het biotoop voor wulp, korhoen, nachtzwaluw, boomleeuwerik, wintertaling en tapuit. De vennen zijn van belang als broedgebied voor soorten als geoorde fuut, dodaars, kuifeend, tafeleend, slob-eend, zomertaling, pijlstaart, bruine kiekendief, roerdomp en blauwborst. Als pleisterplaats op doortrek of in de winter zijn de vennen van belang voor vele eendachtigen en ganzen. Terwijl bij lage waterstanden in de nazomer veel steltlopers worden aangetroffen, zoals tureluur, kemphaan, Kievit, wulp, regenwulp, grutto, standloper, oeverloper, groenpootruiter en zwarte ruiter.

De beekdalbossen herbergen vele zangvogels zoals wielewaal, tuinfluiter, nachtegaal, gekraagde rood-

staart, grauwe vliegenvanger en fluit. Verder komen voor: zwarte specht, groene specht, grote en kleine bonte specht, buizerd, boomvalk, sperwer, bosuil en ransuil. Met name de aantallen van zwarte specht, grauwe vliegenvanger, boomkruiper en vink zijn opvallend hoog.

Wat betreft de zoogdieren kan worden opgemerkt dat hermelijn, bunzing, wezel, haas, ree en diverse muizesoorten zijn aangetroffen, terwijl ook de boomarter enkele malen is waargenomen.

De begrenzing van het in overweging genomen "beschermd natuurmonument" is met zorg gekozen, en wel zo dat de essentieel geachte samenhang tussen de verschillende delen (heidevelden, bossen, enclaves cultuurgrond, beekdalen) tot zijn recht komt. De begrenzing is ook zodanig gekozen dat de gradiëntzone van hoog naar laag in zijn geheel binnen het Natuurmonument valt. Overigens is als regel de grens van bos/heidegebied met cultuurgrond of een weg als grens aangehouden.

De cultuurgronden in het dal van de Beerze, Welenseind, de Hertgang nabij Dun en Heikant zijn vanwege de wezenlijke relaties met de omliggende gronden als integrerend onderdeel binnen het natuurmonument opgenomen. Vooral hydrologische relaties spelen een belangrijke rol. Datzelfde geldt voor het bosgebied (voornamelijk grove den) en het aansluitende complex graslanden tussen de Flaas (een van de vennen) en de Stroom. Het gaat hierbij om een belangrijke overgangzone tussen beekdalen en heidegebied. Bij de gekozen begrenzing is sprake van een goed afgerond geheel.

Door de overweging tot aanwijzing als beschermd natuurmonument is het verboden om zonder vergunning handelingen te verrichten die de wezenlijke kenmerken van het beschermde natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn. Deze bepaling, die in beginsel tot een ieder is gericht, heeft in de eerste plaats praktische betekenis voor de eigenaar en de gebruiker van binnen het beschermd natuurmonument gelegen gronden alsmede voor eigenaren en gebruikers van aangrenzende gronden. Het is niet mogelijk op voorhand en uitputtend aan te geven welke handelingen niet zijn toegestaan, of aan een vergunning gebonden zijn. Dat hangt samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument alsmede met aard en intensiteit van de handelingen. Het is daarom nodig van geval tot geval na te gaan of een vergunning is vereist. De toelichting bij de "overwegingsbeschikking" geeft een aantal voorbeelden van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn.

Naast het verbod om zonder vergunning bepaalde handelingen te verrichten kent de Wet ook de mogelijkheid om in overeenstemming met de eigenaar/gebruiker

ker een beheersplan op te stellen (art. 14 Natuurbeschermingswet). Een dergelijk beheersplan, dat dus op vrijwillige basis tot stand komt, heeft de bedoeling een beheer te voeren, gericht op behoud en ontwikkeling van de binnen het natuurmonument aanwezige waarden van natuur en landschap. Hierbij kan een afweging plaatsvinden van de binnen het gebied aanwezige belangen, waarbij het huidige en gewenste beheer, zoals dat in de toelichting bij de overwegingsbeschikking is verwoord, als leidraad en toets dient. Voor de betrokkenen heeft zo'n beheersplan het voordeel dat er dan duidelijkheid is over al of niet gewenste handelingen in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument.

Voor de in zo'n beheersplan vastgelegde handeling is geen vergunning vereist. Bovendien kunnen betrokkenen een vergoeding krijgen voor de uit dat beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet voor hun rekening behoeven te komen (art. 14 Natuurbeschermingswet). Een dergelijk beheersplan wordt vastgesteld voor een periode van ten hoogste drie jaar. Het voor een deel van het bos in overweging zijnde natuurmonument reeds aanwezige beheersplan bos- en natuurbijdragen, kan mede dienen als uitgangspunt voor een in het kader van de Natuurbeschermingswet op te stellen beheersplan.

De aanwijzing als beschermd natuurmonument beoogt de "wezenlijke kenmerken" te beschermen. Het heeft geen consequenties voor een bestaand beheer dat op die wezenlijke kenmerken is gericht en waaraan het natuurmonument mede zijn waarde te danken heeft. Plotselinge en/of forse ingrepen zullen als regel vermeden moeten worden. Dergelijke ingrepen geven een schok-effect, waardoor de gewenste stabiliteit voor kortere of langere tijd wordt aangetast. Waar een dergelijke forse ingreep heeft plaatsgevonden zal als regel "rust" de beste therapie zijn.

Een beheer gericht op de wezenlijke kenmerken sluit dunning, houtoogst en verjonging bepaald niet uit. Grote kapvlakten zijn in dit verband minder gewenst en zouden dan ook vermeden moeten worden.

Omzetting van gras- in bouwland wordt meestal ongewenst geacht omdat dat in de praktijk gewoonlijk op verbouw van maïs neerkomt met zeer zware bemesting en gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Dat zou een ontwikkeling zijn die strijdig is met het beoogde doel.

Bezwaren en reacties

Zoals gezegd: bij de besluitvorming van de Minister van Landbouw en Visserij, zullen de vele ingebrachte reacties worden betrokken. Een uiteindelijke beslissing is op grond van de in de wet genoemde termijnen begin juli te verwachten.

Zonder op de besluitvorming te willen vooruitlopen, lijkt het mij voor een goed inzicht toch wenselijk iets over de reacties te vertellen. Ik beperk mij daarbij tot de meest voorkomende.

Bezwaren tegen het opnemen van bos en/of landbouwgrond in de aanwijzing zijn afkomstig van eigenaren en gebruikers in het gebied, maar ook van het Bosschap, de Nederlandse Vereniging van Bos-eigenaren, de Stichting Bos en Hout, de Nederlandse Vereniging voor landelijke eigendommen en de Gewestelijke Raad van het Landbouwschap.

Deze bezwaren hebben betrekking op veronderstelde gevolgen van een aanwijzing zoals belemmering van een vrije exploitatie, consequenties voor de binnenlandse houtproductie, de precedentwerking (bij een zo verregaande toepassing van de Natuurbeschermingswet dreigt – zo wordt gesteld – een groot deel van ons bosareaal tot natuurmonument te worden verklaard), onaanvaardbare onzekerheden ten aanzien van de uitvoering van werkzaamheden als gevolg van voortdurend overleg over al of niet noodzakelijk zijn van vergunningen, en vermindering van inkomsten.

Dat de voorgenomen aanwijzing enige beperking van de vrijheid van handelen voor de verschillende eigenaren/beheerders zal kunnen betekenen, kan niet worden ontkend. Dat is inherent aan een dergelijke maatregel die beoogt het beheer op een bepaald doel te richten en dit voor de samenstellende delen op elkaar af te stemmen.

Opgemerkt dient te worden dat ook de Wet op de Ruimtelijke Ordening reeds een aantal beperkingen aan het gebruik van deze gronden stelt (bebouwing, ontwatering e.d.). Gelet op de hier aanwezige landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden wordt dat algemeen aanvaardbaar geacht.

In bepaalde situaties zal het mogelijk kunnen zijn dat er onzekerheid is over de noodzaak van vergunningen. De wet biedt echter mogelijkheden om die onzekerheden tot een minimum te beperken, namelijk door een beheersplan op te stellen (art. 14 Natuurbeschermingswet).

De vrees voor verregaande consequenties als "het tot natuurmonument verklaren van een groot deel van het Nederlandse bosareaal" is naar mijn mening onterecht. Op zichzelf blijkt dat al uit deze aanwijzing, waar alleen de "kern" van een veel groter (bos-)gebied in overweging is genomen. Uitgestrekte bossen in de onmiddellijke omgeving zijn daar niet bij betrokken. Indien een belanghebbende ten gevolge van de aanwijzing schade lijdt, biedt art. 18 van de Natuurbeschermingswet mogelijkheden voor schadevergoeding.

Een deel van de hierbovengenoemde instanties heeft daarnaast bezwaren geuit tegen de gevolgde procedure ("er is tevoren geen contact opgenomen",

"de aanpak heeft elementen van overrompeling in zich") en tegen de onmiddellijke inwerkingtreding van de rechtsgevolgen (die onjuist en zelfs beledigend voor de beheerder wordt geacht).

Om met dit laatste te beginnen: er kan geen sprake zijn van belediging van "de" beheerder, alleen al omdat de aanwijzing een groot gebied betreft, dat meerdere beheerders kent. Juist in dergelijke situaties lijkt het voor de hand liggend dat de rechtsgevolgen die de wet aan de aanwijzing verbindt, terstond in werking treden. Zo niet, dan kan het gemakkelijk ergens mis gaan, vooral in aanmerking nemend dat het om kwetsbare situaties gaat.

Een dergelijke "voorbescherming" is trouwens niet alléén in het kader van de Natuurbeschermingswet mogelijk. Vergelijk het in werking treden van een voorbereidingsbesluit met aanlegvergunningenstelsel (Wet Ruimtelijke Ordening). Ook dáár gaat het om een (tijdelijke) beveiliging van voorgenomen bedoelingen, waarop nog alle "inspraak" mogelijk is.

Daarmee kom ik tevens op het bezwaar tegen de procedure. Zoals uit het eerste deel van dit artikel al bleek, heeft de hele periode tussen de overwegingsbeschikking en de beslissing inzake de aanwijzing als beschermd Natuurmonument (die voor dit geval dus begin juli te verwachten is) het karakter van inspraak en overleg. De procedure is eigenlijk niets anders dan een wettelijk vastgelegde inspraak- en overlegmogelijkheid voor de belanghebbenden (o.m. eigenaren en overheden). Het zou dus dubbel zijn om vóór de wettelijk vastgelegde procedure te gaan overleggen.

De wets-tekst is duidelijk: de Minister overweegt om tot aanwijzing over te gaan. Hij doet dat dus nog niet. De procedure wordt in gang gezet met de overwegingsbeschikking. Dat is het begin. Betrokkenen kunnen vervolgens hun gevoelens kenbaar maken. Het gaat hierbij dus feitelijk om inspraak of overleg, niet om een bezwaarschrift. Pas na de aanwijzing kan een formele beroepsprocedure volgen.

Het (inspraak)karakter van de aanwijzingsprocedure is ook aan te tonen door de aanwijzingsprocedure te vergelijken met de pkb (planologische kern beslissing). Daarbij is de overwegingsbeschikking te vergelijken met het regeringsvoornemen in de pkb-procedure en met het naarbuiten brengen van dat voornemen. Pas dan begint de inspraak en kan iedereen (ook plaatselijke besturen enz.) zijn mening daaromtrent geven.

Planologische indicaties van de laatste decennia (meldingsgebied facetstreekplan, streekplan Midden- en Oost-Brabant, waarbij vermeld dat toepassing Natuurbeschermingswet zal worden bevorderd, bestemmingsplannen en structuurschema natuur- en landschapsbehoud) sluiten naar mijn mening uit dat redelijkerwijs van een overrompeling kan worden gesproken. Bovendien is voor belangrijke delen van het gebied

een natuur- en bosbijdrage toegekend, eveneens op de instandhouding gericht.

Bij de vele reacties op de overwegingsbeschikking zijn er ook die feitelijk betrekking hebben op gronden buiten de voorgenomen aanwijzing. Het betreft gronden bovenstrooms van het gebied die onvoldoende ontwateringsmogelijkheden hebben. Het waterschap de Dommel is in verband daarmee doende een plan voor een onderbemaling ten zuiden van het landgoed Wellenseind uit te werken. In overleg tussen het Staatsbosbeheer en de Landinrichtingsdienst is een onderzoek opgestart dat inzicht moet geven in de mate van beïnvloeding van een dergelijke onderbemaling op het aangrenzende landgoed Wellenseind, dat binnen het in overweging zijnde natuurmonument ligt. Daarnaast overweegt het waterschap de aanleg van een zandvang, benedenstrooms van de samenvloeiing van de Reusel en de Stroom, eveneens binnen het voorgenomen natuurmonument. Daarmee wordt een uitschu-

rend effect (profielverruiming) op de beide beken beoogd.

De beide plannen van het waterschap vertonen geen samenhang. Beoordeling van beide plannen zal dan ook los van elkaar dienen plaats te vinden. Pas nadat de resultaten van het gestarte onderzoek bekend zijn, kan een afweging en oordeelsvorming plaatsvinden. Ook zonder aanwijzing als "natuurmonument" zou dat plaatsvinden in het kader van de natuurbeschermingsbeschikking.

Binnen afzienbare tijd zal de Minister van Landbouw en Visserij beslissen over het al of niet aanwijzen van dit gebied als beschermd natuurmonument. Als die beslissing positief is, is daarmee de mogelijkheid geopend in gezamenlijk overleg een beheersplan ex. artikel 14 van de Natuurbeschermingswet op te stellen. Een dergelijk samenspel tussen eigenaren en overheid kan slechts in het belang zijn van het behoud van dit waardevolle gebied.